

s o l a s a l d i a k

Noam Chomsky



Solasaldiak [3]
Noam Chomsky



Elkarrizketa
Olatz Arrieta

Marrazkiak
Idoia Beratarbide

2006

IVAI

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Administrazioa euskaraz **Solasaldiak**

© Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa

Argitaldaria: Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundea

Diseinua: Concetta Probanza

ISSN: 1576-5563

Legezko Gordailua: BI-1141-93

Fotokonposaketa eta inprimaketa: Itxaropena, S.A., Araba k. 45 – 20800 Zarautz

Noam Chomsky



Noam Chomsky gaur egun dugun hizkuntzalaririk garrantzitsuenetarikoa da, baina ezagunagoa da Ameriketako Estatu Batuen (AEB) atzerri politikari egiten dizkion kritika zorrotzengatik. Berak ere nahiago du Bushen gobernuaren gorabeheretz hitz egitea, linguistikaz baino. Chomskyk Vietnamgo gerraren ondorioz hasi zuen kritika politikoa, eta 78 urte bete baditu ere, ez da moteldu. Bere ahots ahulak ikaragarritzko indarra duten hitzak esaten ditu, AEBek munduan duten jokabidea ulertzeko ezinbestekoak izaten diren hitzak.

AEBetako intelektual ezkertiarren aita dugu, baina lanbidez linguistikako irakaslea da, Bostongo *Massachusetts Institute of Technology* Unibertsitate prestigiotsuan. Latinoamerikan azkenaldian izan diren aldaketa politikoei buruz hitz eginez hasi dugu Chomskyrekin solasaldia. Bere esanetan, Hugo Chavez eta Evo Morales boterera iritsi izana fenomeno oso garrantzitsua da, AEBak Latinoamerikan duten kontrola galtzen hasi direlako. Elkarriketa 2006ko otsailekoa dugu.



Latinoamerika

Eguna joan eguna etorri: Hugo Chavizen kontra hitz egiten ari da AEBetako Gobernua, eta Venezuelako presidentek, berriz, herrialdea inbaditu nahi izana leporatu dio Washingtoni. Zergatik daude AEBak hain kezkatuta Venezuelako Gobernuarekin?

■ Venezuelak bide independente bat hartu du nazioarteko politikan eta hori AEBentzat onartezina da. Historiari begiratu gero, hau ez da berria; hor dago, esaterako, Kubaren kasua. Zergatik daude AEBak hain fanatiko, hain amorratu Kubarekin eta zergatik nahi dute Kuba ito eta deuseztatu? Ez da Kubak AEBen kontra ezer egin duela, ez; arrazoia da Kuba oso herrialde libre delako. Castrok boterea hartu eta hilabete gutxira, Eisenhower presidenteak erabaki zuen Castro gobernutik kentzea. Kubatarrak Castro aukeratu zutelako erabaki zuen Eisenhowerrek Kuba gosez hiltzea, pentsatu baitzuen, horrela, Castro gobernutik kanporatuko zutela. Gero, Kennedy etorri zenean, zabaldu egin zuten Kubaren aurkako politika. Inbasioa egiten saiatu ziren eta porrot egin zuten. Hurrengo, gerra terroristak jarri zuten martxan eta horrek ia gerra

nuklearra eragin zuen, misilen krisia eragin baitzuen. Kubak misilak jarri zituen AEBen inbasio asmoetatik babesteko, eta gerra nuklearra pizteko zorian egon zen: planeta suntsituko zukeen gerra nuklearra. Mirariz ez genuen gerra nuklearrik izan, baina Kennedyk berehala areagotu zuen Kubaren aurkako kanpaina terrorista. Kennedyren politika Eisenhowerrek erabili zuen bera zen: “kubatarrak zigortu behar ditugu Castrori babesa emateagatik”.

Zergatik zeuden AEBak hain kezkatuta Castrorekin? Bada, orain Venezuelarekin duten kezka eta Castrorekin izan dutena, eta dutena, bera delako: Castroren “desafio arrakastatsua”, hau da, AEBei modu arrakastatsuan desafio egitea; izen hori eman zioten CIAk eta Estatu Departamentuak Castroren “mehatxuari”. AEBek ez dute nahi inork haien boterea desafiatzea 1820. urtea ezkerotik. Urte hartan jarri zuten martxan “Monroe doktrina”: europarrak kaleratzea eta mendebaldeko hemisferioa kontrolatzea helburua zuen politika, alegia. Orduan ez zuten lortu, britainiarrak indartsuagoak zirelako, baina bazekiten

urte batzuk geroago AEBek indar nahikoa lortuko zutela hemisferioa kontrolatzeko. Hala gertatu zen 1898. urtean. Kuba Espainiatik askatzear zegoela, AEBek indarrez hartu zuten uhartea, independentzia lortu ez zezan. AEBetako historia liburuetan inbasio hori “Kubaren liberazioa” izan zela diote. Konkista bat izan zen. AEBek Kuba kolonia bihurtu zuten 1959. urtera arte, Kubak askatasuna lortu zuen arte. Kubako iraultzak Monroe doktrinari desafio egin zion eta Kennedyren garaiko dokumentuetan argi ikusten da oso kezkatuta zeudela, “desafioa” arrakastatsua izateko bidean zegoelako. AEBak beldur ziren Castrok zekarren independentziarako ideia zabalduko ote zen Latinoamerikako beste herrialde batzuetara, miseria gorrian bizi ziren lurraldeetara, alegia; izan ere, horrek arriskuan jarriko zuen Latinoamerikaren gainean zuen boterea eta kontrola. Eta horregatik eusten diote AEBek Kubaren aurkako politika fanatikoari, gaur egun arte izan den politikari: enbargoa, terrorismoa, itotze ekonomikoa...

Begira, gaur bertan¹ *New York Times* egunkariak dio Mexikoko hotel bati presioa egin diotela AEBek, bertan zegoen Kubako ordezkariak kanporatzeko. Hotelari pre-

¹ 2006ko otsaila.

sioa egitea burutik ondo ez dagoen herrialde baten erabakia da, eta argi erakusten du Kubaren aurka AEBetako Gobernuak duen fanatismo maila.

Nolanahi ere, badirudi AEBei ez zaiela ondo atera fanatismoan oinarritutako politika, ze azkenaldian hor daude Kubaren jarraitzaileak diren Venezuelako Chavez eta Boliviako Evo Morales.

■ Venezuela Kuba baino askoz ere garrantzitsuagoa da AEBentzat. Hemisferioko energia iturririk garrantzitsuena da Venezuela: petrolio, badakizu. Venezuelak Kubaren bidea hartu zuenean, AEBek beste “desafio arrakastatsu” bati aurre egin behar izan zioten, Kubarena baino askoz ere arriskutsuagoa zen desafioari. Gainera, Kubak eta Venezuelak aliantza bat sortu dute, aliantza naturala. Bakoi-tzak bere baliabideak erabiltzen ditu, Venezuelak energia merkea eta Kubak trebatutako profesionalak. Kubak milaka eta milaka irakasle eta sendagile bidaltzen ditu Venezuelara, eta Venezuelak Kubari merke ematen dio petrolio. Kubak sendagileak beste herrialde batera bidaltzen dituenean ez dira hirietan gertatzen, nekazaritza gunetara joaten dira, toki pobreenetara. Venezuelako sendagi-

leek gorroto diete Kubakoei, kubatarrak ez direlako Caracasen geratzen, eskualde pobreenetara joaten direlako. Eta Venezuelan egiten ari direna, mundu guztian egiten ari dira. Pakistanen 80.000 pertsona hil zituen lurrikara handiaren ondoren laguntza asko iritsi zen, baina orain ez daukate ezer. Laguntza talde guztiek Pakistandik alde egin zutenean, sendagile kubatarrak han geratu ziren. Horren berri izateko Asia hegoaldeko prentsa irakurri behar da, hemengo prentsan albistea isilean gordetzen saiatzen direlako. Gurean ez dakite hori, baina Pakistanen ondo dakite kubatarrak laguntzen ari direla, eta horrek ikaragarri izutzen ditu AEBak.

Venezuelak Kubari petrolioia emateaz gain, eta “desafio arrakastatsua” izateaz gain, desafioaren ideia zabaltzen ari da. Venezuelako Gobernuak asko maite dute Latinoamerikan. Hor dago Evo Moralesen garaipena. Venezuelako bidea hartu du eta horregatik AEBak izututa daude. Venezuela, gainera, bere nazioarteko harremanak dibertsifikatzen ari da, nahiz eta AEBek Venezuelaren aurrean jarrera erasokorra izan. Kontua da Venezuelak ez daukala zertan oinarritu AEBetan, nazioarteko harremanak garatzeko. Venezuela

Txinari begira jarri da, petrolioak esportatzen ari da, eta txinatarrek Venezuelan asko inbertitzen ari dira. Brasilera eta Txinara begira jarri da Venezuela, eta, Europako Batasuna ere Latinoamerikarekin dituen harremanak indartzen ari da. Gainera, lehenengo aldiz, hegoalde-hegoalde harremanak garatzen ari dira; Brasil, esaterako, Hego Afrikarekin eta Indiarekin. Eta are gehiago, orain Latinoamerikan oso fenomeno indartsua gertatzen ari da: bat egiten ari dira Latinoamerikako herrialdeak. Izan kontuan, espainiarren kolonizazioaz geroztik, Latinoamerikako herrialdeak nahiko banatuta egon direla bata bestearengandik, eta horren ondorioz, beti herrialde inperialistei begira gauza askotarako: kultur gaiak, gazteak trebatu, merkataritza... Orain, berriz, aldatzen hasi da hori guztia, eta Latinoamerika batzen hasi da ezkertiar gobernuei esker. Nazioarteko Moneta Fondoaren (FMI) errezeta itsu-itsuan jarraitu ondoren, txikituta geratu zen Argentina, esaterako, FMlri bizkarra ematen ari da; zorra betiko ordaindu dute Argentinan. AEBen ikuspuntutik hondamendia da hori. Latinoamerikaren gainean duten kontrola galtzen hasi dira; herrialdeak bide independenteak jorratzen hasi dira, askotan, herri mugimenduek bultzatuta.

Beraz, AEBentzat gauzak oso gaizki jartzen ari dira. Orain arte kontrolari eusteko erabili dituzten metodoek ez dute balio. Orain dela 30 urte Washingtonek kolpe militarrek bultzatzen zituen, gustuko ez zituen gobernuak boteretik kentzeko. Egun, ezin dute horrelakorik egin. Venezuelan saiatu ziren 2002. urtean; estatu kolpea babestu zuten, baina berehala atzera egin behar izan zuten, jarrera horrek sutan jarri zituelako Latinoamerikako gainontzeko herrialdeak. Lehen ez zen horrelakorik gertatzen. Kontrolari eusteko bide ekonomikoek ere ez dute lehen bezala funtzionatzen. FMI AEBetako “Ekonomia Departamentua” da, eta leku askotan FMlri bizkarra ematen ari dira. Bolivian, Moralesek ere beste hainbeste egingo du ziurrenik. Boliviak ere, 25 urtez debozio erlijio-soarekin jarraitu ditu FMlren politika ekonomikoak, eta herritarrek orain dela 25 urte baino pobreagoak dira, hondamendia izan da.

Dena den, Latinoamerikan kontrol-metodoak huts egiten ari direla ikusi ondoren, AEBak ez dira geldirik geratu. Une hone tan, Latinoamerikan Gerra Hotzaren unerik garrantzitsuenetan baino militar estatubatuar gehiago daude. Ikaragarri egin du gora azken urteotan AEBen trebakuntza

militarra jasotzen duten Latinoamerikar ejerzitoen kopuruak; errepresiorako, herri mugimenduak zapaltzeko trebatzen dituzte. Base militarrek ere nonahi daude. Dena den, bitarteko militarrekin ezer gutxi egin ahal izan dute orain arte “desafioaren” hedapena geldiarazteko.

Hizkuntza kontuak

Gaia erabat aldatuko dugu eta hizkuntzez arituko gara. Batetik, nola ikusten dituzu euskara bezalako hizkuntza minorizatuak ingelesaren aurrean? Eta bestetik, zer diozu txineraz? Jakina da Txina botere ekonomiko ikaragarria bihurtzen ari dela, txinera izango al da etorkizuneko “lingua franca” delakoa?

■ Gizateriarentzat hondamendia izaten da hizkuntza bat desagertzen den bakoitzean, altxor kultural bat galtzen delako. Desagertzen diren hizkuntzez hitz egiten dugunean berehala hirugarren munduko hizkuntza ezezagunen bat etortzen zaigu burura, edo beharbada hiztun gutxi dituen euskara edo gaelikoa. Hizkuntzak, dena den, maiz desagertu dira Europan ehunka urtetan, eta orain dela oso gutxira arte ere gertatu izan da. Italian, esaterako, asko dira amonarekin hitz egin ezin dutenak,



elkar ulertzen ez dutelako. Nik badaukat irakasle bat Alemaniara joan zena hango ikasleei alemana irakastera, gazteak hitz egiten ari zirena ez zelako gauza bera. Italian, Frantzian... European hizkuntza asko desagertu dira.

Batzuek biziraun dute, euskarak egin duen bezala, eta aurrera jarraitu dute arrazoi nazionalista edo kulturalen ondorioz, baina oso zaila da aurrez ikustea zein hizkuntza desagertuko diren. Ikus dezagun zer gertatzen den galesa eta gaelikoarekin, esaterako. Irlandako errepublika sortu zenean, gaelikoa hizkuntza nazionala zen, ikasle guztiek eskolan ikasi behar zuten gaelikoa. Gaur egun gaelikoa Irlandan ia desagertuta dago. Bestalde, Galesen, Britainia Handiaren parte izan arren, eta galesa hizkuntza nazionala ez izan arren, galesak bizirik jarraitzen du.

Espainiaren kasuaz niri gertatutako pasadizo bat kontatuko dizut: 1979. urtean nire alabetako bat Bartzelonan bizi zen, eta, hura bisitatzerako joan nintzenean, ez nuen hitz bat ere katalanez entzun kalean; gaztelania zen jauna eta jabea. Urte pare bat geroago, Bartzelonara itzuli nintzenean, kalean katalana besterik ez zen entzuten. Katalana hitz egiten zen etxean, nolabait

sekretuan, eta Kataluniak autonomia garatu zuenean plazara irten zen hizkuntza. Francoren erregimena bertan behera erori eta urte batzuetara, euskararekin ez da gauza bera gertatu. Adibide hauekin azpimarratu nahi dudana da faktore askoren mende dagoela hizkuntza bat desagertzeko edo bizirik jarraitzea.

Eta zer diozu txineraz?

■ Mandarina bigarren hizkuntza da Txinan bizi direnentzat. Italian antzera gertatu zen, lehen italiara hizkuntza nazionala zen formalki, baina askok ez zuten italiara erabiltzen. Txina XVIII. mendean zuen estatusa berreskuratzen ari da orain, eta munduko botere handia bihurtzen ari denez berriro ere, mandarina zabaltzen ari da Txinako populazioaren artean, eta mundu hizkuntza bihurtu liteke. Hemen, *Massachusetts Institute of Technology* Unibertsitatean, argi ikusten da. Berrogeita hamarreko hamarkadan ikasi beharreko atzerriko hizkuntza alemana edo frantseza zen; orain dela hamabost urte ikasleek japoniera ikasten zuten, eta orain mandarina. Azken batean, hizkuntzen inguruko aldaketek munduaren botere banaketa islatzen dute.

Orain dela gutxi onartu dute euskararen erabilera Europako Batasunaren erakundeetan, Espainiako Gobernuaren ekimen baten ondorioz. Aldi berean, eztabaidatzen ari dira Europako Batasunean, hizkuntza ofizialak murriztuko ote dituzten; izan ere, batzuek diote hainbeste hizkuntzatar itzulpenak egitea oso garestia dela.

■ Euskarak aurrera egin du Espainia partean, baina Frantzia aldean, euskaraz hitz egiten den tokia izanda ere, ez da aurrerapen handirik izan. Hizkuntzen eta kulturen aniztasuna oso positiboa da. Guztiok berdinak izango bagina, bizia ezinezkoa izango litzateke; zerk egiten du bizia interesgarri? Bada, kultura eta pertsonen aniztasunak. Erregionalizazioa da Europan gertatzen ari den fenomeno pozgarrietako bat: kulturen, tradizioen eta hizkuntzen berpiztea, alegia.





Ameriketako Estatu Batuak

AEBetako prentsak salatu berri du klima aldaketaren inguruan dagoen adituri garrantzitsuena zentsuratu duela George Bushen gobernuak, esaten zuena gustatzen ez zitzaiolako. Hori berria al da, ala beste presidente batzuek ere gauza bera egin dute?

■ Espektro politikoa nahiko estua da AEBetan, baina Bushen administrazioa muturreraino joan da. Egungo administrazioa AEBek sekula izan duten atzerakoiena da. Begiratu, bestela, kaleratu berri dituzten aurrekontuak. Bushen gobernuak bi oinarri ditu: lehenengoa, ahalik eta diru gehien jartzea aberatsen poltsikoetan; eta bigarrena, militarismo erasokorra. Azken horri segurtasun nazionala deitzen diote, baina eufemismo bat besterik ez da: horrek esan nahi du indarkeria erabilita, munduan edonor mendeak eduki dezaketela. Bi oinarri horiek argi ikusten dira gobernuaren azkeneko aurrekontuetan. Komunikabideek, noski, ez dituzte bi oinarriak azpimarratu, beldurtuta daudelako edo doktrinatu egin dituztelako. Aurrekontuak ikusi besterik ez da egin behar konturatzeke populazioarentzat, oro har, onura-

garriak izan daitezkeen programetan murrizketak egin dituztela; defentsa aitzakiatzat hartuta, ikaragarri gehitu dute militarrentzako aurrekontua, eta aberatsentzako zerga murrizketak behin betiko jarri dituzte.

Horrek zer esan nahi du? AEBetako Gobernuak aberatsenei eta boteretsuenei laguntzen diela, gainontzekoak euren buruez arduratu behar direla, eta mundua kontrolpean dutela indarkeriaren bitartez. AEBetako herritarrak pentsamolde honen aurka daude. Hainbat ikerketa eta inkesta egin dira eta, horien arabera, haxe da estatubatuarrek nahi dutena: gizarte arloetan gehiago gastatzea, aurrekontu militarra jaistea eta aberatsei zergak ez murriztea. Hori da herritar gehienek iritzia. Etxe Zuriaren politika iritzi publikoaren aurka doa erabat. Komunikabideek eta aberatsek bat egin dute iritzi publikoaren ahotsa isilarazteko, eta nik aipatutako inkestak ez dituzte sekula kaleratzen. Horregatik estatubatuar bakoitzak zera pentsatzen du “ni neu bakarrik naiz gobernuaren aurrekontuen kontra dagoena, bakarrik nago munduan”. Iritzi publikoari datu horiek ezkutatzea eta herritarren aurkako politika egitea demokrazia zapaltzea da.

CIAREN hegaldi sekretuak direla-eta, badirudi Europa haserre dagoela AEBekin; baina, antza denez, Europako gobernuen onespenearekin egin zituzten hegaldiak...

■ Europako gobernuak beldur diete AEBei eta Washingtonen alde egiten dute. Orain dela bi aste Irlandan izan nintzen. Bada, bertako Shannon aireportua da gunerik garrantzitsuen, indar militar estatubatuarrek munduan zehar garraiatzeko eta presoak torturatzeko tokietara eramateko. Irlandako Gobernuak behin eta berriz ukatu du Shannon aireportua eginkizun horietarako erabiltzen dutela, eta hala egin du iritzi publikoa horren kontra dagoelako. Gai honen inguruan hitzaldiak eman ditut Irlandan. Amnesty International (AI) erakundeak pertsona batzuk jarri ditu Shannon aireportuaren inguruan hegaldien joan-etorriak zelatatzen. Eta CIAko hegaldiak, izan, badirela frogatu dute, eta baita hegaldi horietan jendea torturatzen eramaten dutela beste herrialde batzuetara ere. Dena den, Irlandako Gobernuak dio hegaldiak ez direla existitzen, iritzi publikoa aurka duelako. Eta beste hainbeste gertatzen ari da Britainia Handian eta Europa osoan.

Irango auzi nuklearraren aurrean ere, AEBen mesedetara jarri da Europa. Zein da Irango programa nuklearraren krisiaren

mamia? Komunikabideei ahaztu egiten zaie kontatzea orain dela bi urte Europako Batasuna eta Iran akordio batera iritsi zirela. Akordio horren arabera, Iranek uranioa garatzeari uko egingo zion eta, trukean, Europako Batasunak Irani ziurtatuko zion AEBek eta Israelek ez zutela gauzatuko Teheranen aurka egindako gerra-mehatxua. Hori zen akordioa, eta Iranek bi urtez bete egin zuen, baina gero Europako Batasunak, AEBen presiopean, atzera egin zuen, eta esan zion Irani ezin ziola ziurtatu segurtasuna. AEBek Europa izutu zuten. Komunikabideek ez dute horrelakorik aipatzen Irango krisiari buruz hitz egiten dutenean, AEBen interesen mende daudelako; egunkari ekonomikoren bat izaten da salbuespen bakarra.

Txinaren jokaera oso bestelakoa da. AEBak Txinaren beldur dira, eta zergatik? Bada, Txinak ez diolako beldurrik Washingtoni. AEBen ekimenagatik Europako Batasuna bere inbertsioak ateratzen ari da Irandik; eta Txina, berriz, geroz eta gehiago inbertitzen. Txinak ez die AEBei militarki eraso egingo, gai militarretan oso kontserbadoreak direlako, baina Washington Pekinen beldur da, desafio egin diolako. Txinak 3.000 urteko historia dauka eta ez da “barbaroen” beldur. Europak ez du Txinak bezala jokatzeko.



Izua, beldurra

Europako gobernuek eta iritzi publikoak gogor salatu dute heriotza-zigorraren aplikazioa AEBetan. Milagarren presoa exekutatu dute, eta estatubatuar gehienak heriotza-zigorraren alde daude. Galaraziko al dute noizbait zigorra?

■ Garai batean heriotza-zigorraren aldeko babesak behera egin zuen, eta orain baino gutxiago aplikatzen zen. Dena den,

azken hogeita-hogeita bost urteotan babesak eta exekuzioek gora egin dute. Heriotza-zigorra prozesu zabalago baten barruan dago. Begira, esaterako, espetxetan dagoen jende kopurua. Orain dela hogeita bost urte, AEBetan espetxeratuen kopurua Europakoaren antzekoa zen. Orain, bost edo hamar aldiz handiagoa da AEBetan. Populazioaren kopuruari begira, AEBak dira munduan preso gehien duen herrialdea, baita gaztetxo gehien giltza-

peratu dituen ere. Orain dela gutxi, Al erakundeak ikerketa bat kaleratu du mundu osoan bizi guztirako giltzapean dauden 17 urtetik beherako gazteen inguruan. Txosten hori egiteko presoak zenbait zituzten eta 2.500 aurkitu zituzten mundu osoan. Ia preso guztiak AEBetan daude eta gutxi batzuk Israelen, Hego Afrikan, Txinan eta Tunisian. Beraz, AEBetan ehunka adin txikiko daude bizi osorako giltzaperatuta; batzuek 10 urte besterik ez dute eta espetxean daude, hilketaren bat gertatu zelako lapurreta egiten ari ziren tokian. AEBen egoera, beraz, ezohikoa da, oso. Zergatik daukagu egoera hau espetxeetan? Orain dela hogeita bost urte izan diren aldaketen ondorioa da. AEBetako herritarrak izututa bizi dira, eta aspalditik gainera, lehenengo kolonien garaitik. Beti hor izan den beldur hori manipulatu egin dute zinikoki azken hogeita bost urteotan, herritarren artean terrorrea eragiteko kanpainen bitartez. Laurogeita hamarreko hamarkadan Reagan presidenteak AEBetan larrialdian geundela esan zuen. 1985. urtean, esaterako, Reaganek esan zuen Nikaraguako Gobernua arrisku handikoa zela AEBen segurtasun nazionalerako, eta hainbat hitzaldi eman zituen esanez bi egunetan iritsi zitekeela Texasera Nikaraguako

armada. Barregura eta negargura, biak batera egiteko gogoia ematen du horrek.

Mapan ia ikusten ez den Granadaren inbasioa agindu zuten, AEBen segurtasunerako mehatxua zelako. Bi urtean behin, herritarrak beldurtzeko, segurtasun nazionalaren inguruko histeria martxan jartzen zuen gobernuak: libiarrak, narkotrafikatzaileak, arabiarak eta zerrenda luze bat. Herritarrak izutzeko joera hau areagotu egin da Bushen bi agintaldietan. Zergatik izutzen dituzte herritarrak? Herritarrentzat kaltegarriak diren politikak martxan jartzen ari direlako, eta, hori egiten denean, herritarrak kontrolatu behar dira eta kontrola ezartzeko modua beldurra da.

AEBetan hainbeste pertsona espetxeetan egotearen arrazoia drogen aurkako borroka da. Gehienak drogekin zerikusia izateagatik giltzaperatu dituzte. Baina, ez pentsa, hemen drogen arazoa Europan bezalakoxea da, ez da handiagoa. Dena den, Europan drogari aurre egiteko prebentzioa eta tratamendua indartzen dituzte; AEBetan, berriz, indarkeriarekin zerikusia duen arazoa da, horregatik sartzen dituzte denak espetxean, horregatik erabiltzen dituzte Kolonbian arma biokimikoak koka landareak hondatzeko.

Beste gai batzuk ere manipulatzeko dituzte: ekonomia, esaterako. Egun, AEBetako politikan ez da ez gai ekonomikorik ez sozialik jorratzen, gai kulturalak bakarrik aipatzen dituzte: homosexualen eskubideak, abortua, eboluzioaren teoria eskoletan irakastea eta abar.

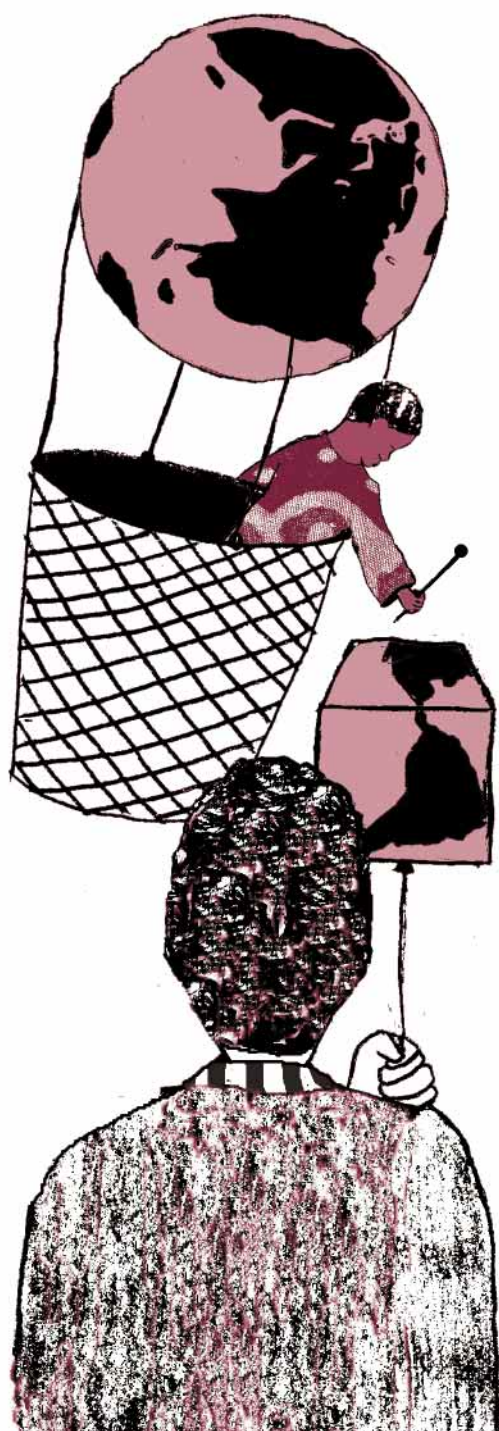
Gainera, aipatu beharra dago AEBak beti izan direla oso herrialde erlijiosoak, muturreko talde erlijiosoetako kide-kopurua beti izan da hemen beste herrialde batzuetakoa baino handiagoa; hala ere, orain gutxira arte erlijioa ez da politika gaia izan. Johnson presidenteari inork ez zion galdetu zer erlijio zuen, baina laurogeita hamarreko hamarkadaz geroztik, erlijioa gai nagusietakoa da politikan. Alderdi politikoetako buruzagiak konturatu dira fanatiko erlijiosoak bezala jokatzen badute, boto-emaeen zati handi bat mobilizatu dezaketela. Bushek dio “born again christian” edo bigarreniz jaio dela kristau, baina ez dago argi Biblia zer den ere ba ote dakien. Dena den, oso erlijio-soa denaren itxura eman behar du, eta, horrela, eztabaida politikoa gai sozial eta ekonomikoetatik urruntzen ari dira. Fanatismoa, etsaiek sortzen duten beldurra... mota horretako ideietan oinarritzen da politika.

Globalizazioa

AEBetako prentsa irakurrita, badirudi globalizazioa fenomeno negatiboa dela orain, gehienbat AEBetako lanpostu asko Indiara eta Txinara eramaten ari direlako. Aldatzen ari al da globalizazioaren inguruan AEBek zeukaten ideia?

■ Lehenik eta behin argi utzi nahi dut ez genukeela *globalizazio* hitza erabili behar, ez baitu egoera bat deskribatzen: propagandako hitza besterik ez da. Guztiok gaude globalizazioaren alde; une honetan, zu eta ni era bateko edo besteko globalizazioan murgilduta gaude. Inor ez dago globalizazioaren aurka. Funtsezkoena zera da: zelako nazioarteko integrazioa behar dugu? Sistema doktrinalean *globalizazioa* esaten dutenean, oso gauza zehatza esan nahi dute: nazioarteko integrazio sistema zehatza da, inbertsoreen, banketxeen, enpresen onerako eraikita dagoen globalizazio mota da. Mota honetako globalizazioan pertsonak ez dira garrantzitsuak.

Caracasen orain dela aste batzuk egin zuten Gizarte Foroan, beste mota bateko globalizazioaz hitz egin zuten, pertsonak ardatz dituen globalizazioaz. Munduko instituzio boteretsuek ezarri duten globa-



lizazioa enpresentzat da onuragarria; izan ere, lantegiak beste herrialde batzuetara eramaten dituzte eskulan merkearen, eskulan esplotatuaren bila. Ingurumenarentzat mota honetako globalizazioak hondamendia ekarri du, konponketarik ez duen hondamendia. Bistan dago: epe laburrean ahalik eta etekin ekonomiko handiena ateratzea helburu duen globalizazioa oso kaltegarria izan da ingurumenarentzat. Ingurumena guztiona da, eta ezin da irabazien arabera kontrolatu. Estatubatuarrek Kyotoko protokoloaren alde daude eta Bushen boto-emaile askok uste du presidentea ere protokoloaren alde dagoela. Boto-emaileen uste horrek argi erakusten du AEBetan gaur daukagun egoera ez dela ona; demokrazia jasaten ari den gainbehera erakusten du.

Galduko al dute presidentzia Bushen errepublikarrek 2008ko hauteskundee-tan?

■ Ez dago alde handirik demokraten eta errepublikanoen artean. Begira zer gertatu den azken urtean: errepublikarrek euren hankari hainbat aldiz tiro egin diote astea joan astea etorri: alderdi errepublikanoan ustelkeria kasuak, Katrina, Irak... eskandalu ugari izan ditugu, baina demokratek ez diote inolako probetxurik atera. Errepublikanoen aurkako oposizioa handitu egin da, baina hemen ez dago benetako oposizio talderik; horregatik ez dute asko egin gora demokratek, Bushen gobernuak hainbeste hanka sartze katastrofiko egin arren. Demokratak oposizioan dauden arren, lehen esan dudan bezala, gobernuan dagoen alderdiaren oso antzekoak dira. ■



